

บทที่ ๑

ความรู้พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร

Dr. Bualak Petchngam

Group Activity

What is the meaning of curriculum?

(ความหมาย)

What are the components of curriculum?

(ส่วนประกอบ)

How does the important of curriculum?

(ความสำคัญ)

What is the meaning of curriculum?

**ความหมายของคำว่า "หลักสูตร"
ด้วยอักษรย่อ SOPEA**

S (Curriculum as Subjects and Subject Matter)

หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน

Good (1973, p. 154)

หลักสูตร

คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบ หรือลำดับ
วิชาที่บังคับ สำหรับการจบการศึกษาหรือเพื่อรับ
ประกาศนียบัตรในวิชาหลักๆ”

What is the meaning of curriculum?

O (Curriculum as Objectives)

หลักสูตร คือ จุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ

Lavatelli and others (1972, p.1-2)

“หลักสูตรเป็นชุดของการเรียน และ
ประสบการณ์สำหรับเด็ก ซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้
เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา”

What is the meaning of curriculum?

P (Curriculum as Plans)

หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียน

Taba (1962, p. 10-11)

หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้

ที่ประกอบด้วย จุดประสงค์ และจุดหมายเฉพาะ

การเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน

และการประเมินผล

What is the meaning of curriculum?

E (Curriculum as Learners, Experiences)

หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

wheeler (1974, p. 11)

หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียน
ได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย

สังคม ปัญญา และจิตใจ

What is the meaning of curriculum?

A (Curriculum as Educational Activities)

หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับนักเรียน

Trump and Miller

หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียน
การสอนวิชาต่างๆ ที่เตรียมการไว้

และจัดให้แก่ นักเรียนโดยโรงเรียน หรือระบบ

โรงเรียน

What is the meaning of curriculum?

สรุปความหมายของคำว่า "หลักสูตร" ด้วยอักษรย่อ SOPEA

S (Curriculum as Subjects and Subject Matter)

หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน

O (Curriculum as Objectives)

หลักสูตร คือ จุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ

P (Curriculum as Plans)

หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียน

E (Curriculum as Learners, Experiences)

หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

A (Curriculum as Educational Activities)

หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับนักเรียน

What is the meaning of curriculum?

What is the meaning of curriculum?

ความหมายของหลักสูตรตามทัศนะนักการศึกษาไทย

ดร.ธำรง บัวศรี

“หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ อย่างที่
โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก”

What is the meaning of curriculum?

ความหมายของหลักสูตรตามทัศนะนักการศึกษาไทย

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง

“หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัด
ให้กับเด็ก ได้เรียนเนื้อหาวิชา ทักษะ ทักษะ แบบพฤติกรรม กิจกรรม
สิ่งแวดล้อมต่างๆ ฯลฯ

เมื่อประมวลกันเข้าแล้วก็จะประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไป
ในการรับรู้ของเด็กๆ”

What is the meaning of curriculum?

ความหมายของหลักสูตรตามทัศนะนักการศึกษาไทย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 46)

หลักสูตรมีความหมายสองนัย

ความหมายในวงแคบ หลักสูตร คือ วิชาที่สอน

ความหมายในวงกว้าง คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัด
ให้กับผู้เรียนทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นทั้งทางตรง
และทางอ้อม

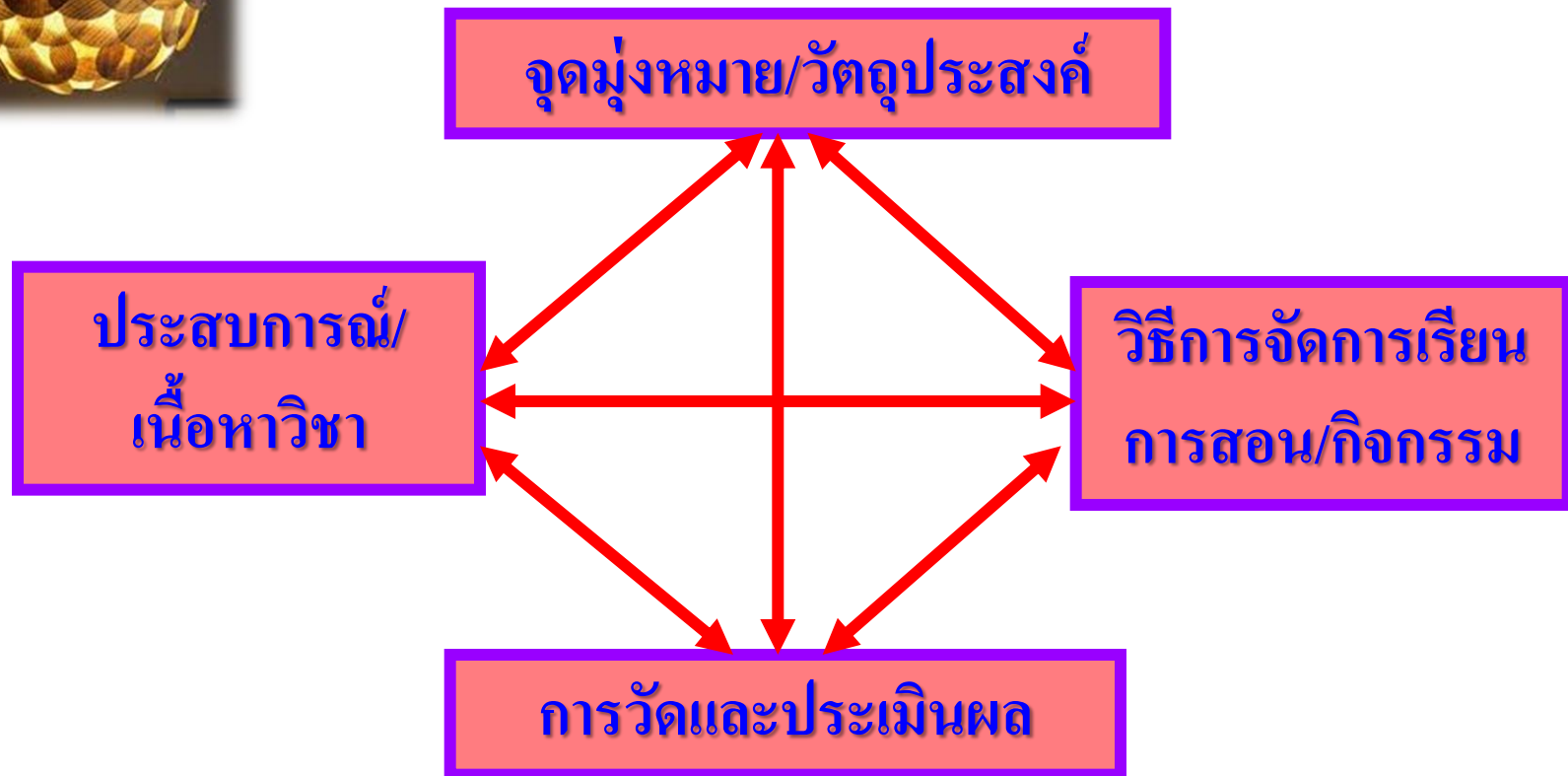
What is the meaning of curriculum?

สรุป หลักสูตร = โปรแกรมการเรียนรู้
= เอกสารการศึกษา
= แผนการจัดกิจกรรม

เข็มทิศ/
พิมพ์เขียว

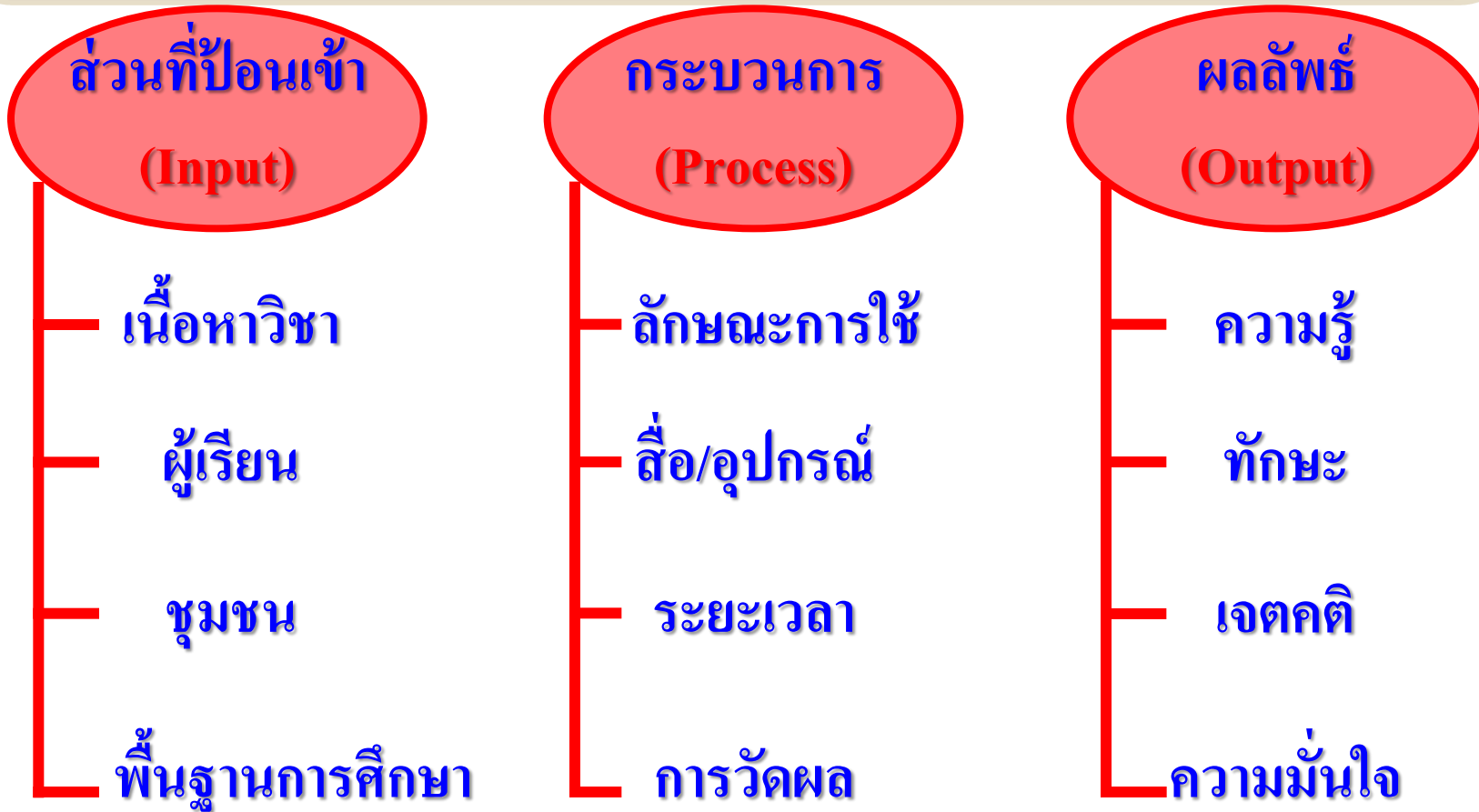
The components of curriculum

ตามแนวคิดของ Tyler(1968) และ Taba(1962)

The components of curriculum (Con't)

- continued

The important of curriculum

สถานศึกษา

ชำระ บัณฑิต (2542 : 9-10) กล่าวว่า

1. ความสำคัญต่อการศึกษาในภาพรวม

- นำนโยบายการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติใน

- เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

2. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน

- เป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนว่าต้องทำอะไร เตรียมอะไร ประเมินผลอย่างไร

- เป็นแนวทางให้แก่ผู้เรียนทราบว่าจะได้เรียนรู้อะไร ต้องเตรียมการอย่างไร และจะได้รับผลอย่างไร

The important of curriculum

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรมาธิราช (2546 : 9)

สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน

เนื่องจากหลักสูตรเปรียบเสมือนเข็มทิศ ในการจัดกิจกรรม

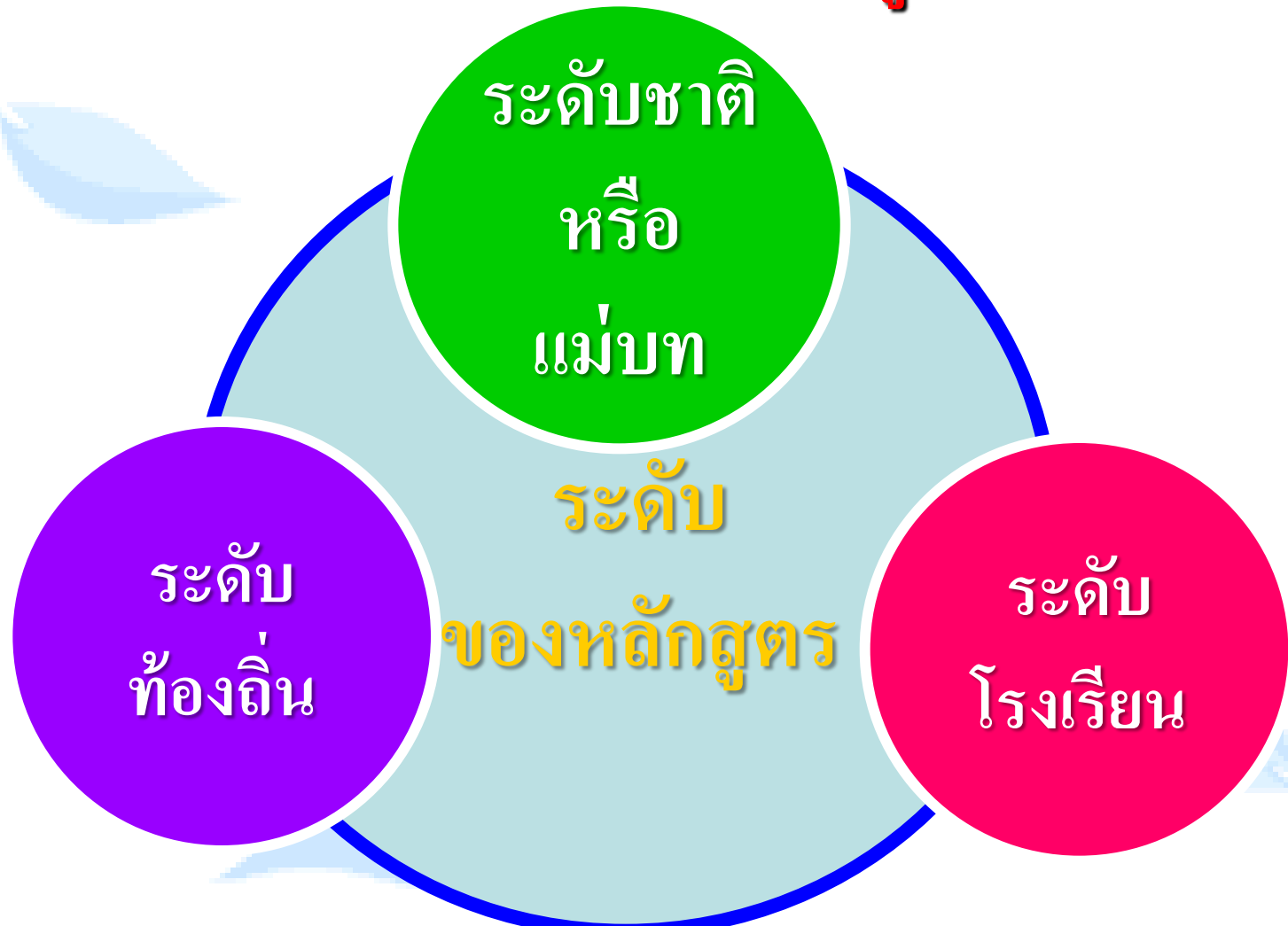
เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติสอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคม และนโยบายในการจัดการศึกษา

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2549 : 93-95)

สรุปว่า โดยทั่วไป หลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 ระดับ
ตามแหล่งการสร้างหลักสูตร คือ

ระดับชาติ หรือหลักสูตรแม่บท

เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ
ทั่วประเทศ

เช่น กระทรวงศึกษาฯ ได้จัดทำหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ขึ้นใช้กับโรงเรียนทั่ว
ประเทศ

หลักสูตรระดับท้องถิ่น

เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงจากหลักสูตรแม่บท ให้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพ ความจำเป็น และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

เช่น หลักสูตรเยาวชนรักท้องถิ่น หลักสูตร
มัคคุเทศก์น้อย

หลักสูตรระดับโรงเรียน

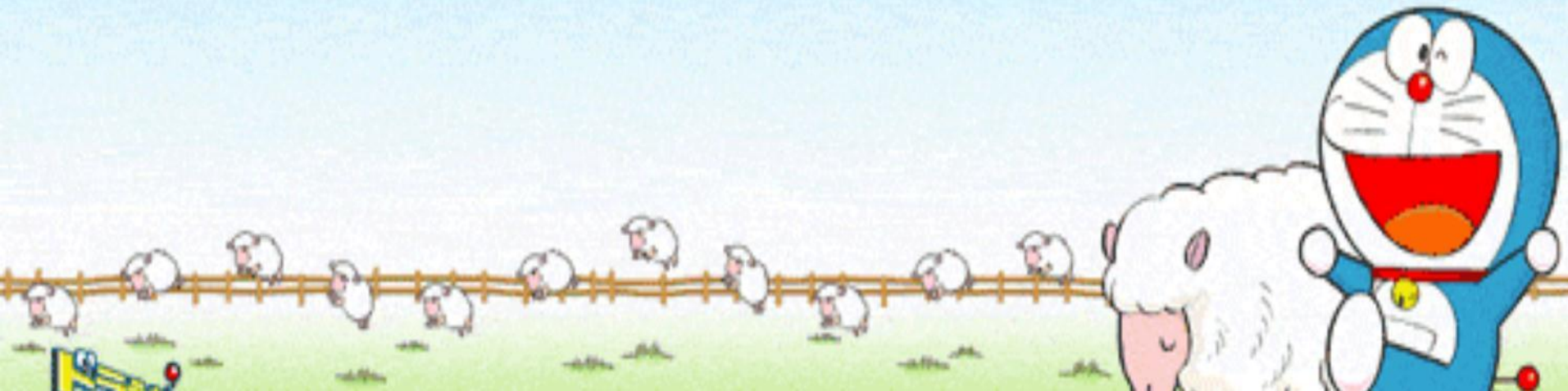
เป็นหลักสูตรที่นำหลักสูตรแม่บท และหลักสูตรระดับท้องถิ่นมาพิจารณาเลือกสรรและปรับให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

เช่น หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

รูปแบบของหลักสูตร

สังกัด ุทธราชนันท์ (2530 : 118-157)

แบ่งเป็น 9 รูปแบบ

รูปแบบของหลักสูตร

สังกัด อุตสาหกรรม (2530 : 118-157) แบ่งเป็น 9 รูปแบบ

1. หลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชา

(Subject Matter Curriculum)

2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา

(Broad Field Curriculum)

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางสังคม
และการดำรงชีวิต

(Social Process and Life Function Curriculum)

รูปแบบของหลักสูตร

สังกัด อุตสาหกรรม (2530 : 118-157) แบ่งเป็น 9 รูปแบบ

4. หลักสูตรแบบแกนกลาง

(The Core Curriculum)

5. หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์

(The Activity and Experience Curriculum)

6. หลักสูตรแบบบูรณาการ

(Integrated Curriculum)

รูปแบบของหลักสูตร

สังกัด อุตสาหกรรม (2530 : 118-157) แบ่งเป็น 9 รูปแบบ

7. หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์

(Correlated Curriculum)

8. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล

(Individualized Curriculum)

9. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล

(Personalized Curriculum)

5W-1H

Home Work

วิเคราะห์หลักสูตรทั้ง 9 หลักสูตร
ว่า...

“แต่ละหลักสูตรควรนำไปใช้
ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน
และบริบทของการจัดการศึกษาประเภทใด”

รูปแบบของหลักสูตร

1. หลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชา (Subject Matter Curriculum)

เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งใช้ในการสอนศาสนา
ละติน กรีก อาจเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า เป็นหลักสูตรที่
เน้นเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง (Subject-Centered-
Curriculum)

ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูที่ใช้วิธีการ
บรรยาย ปรัชญาการจัดการศึกษาแนวนี้จะยึดปรัชญา
สารัตถนิยม(Essentialism) และสัจวิทยา(Perennialism)

รูปแบบของหลักสูตร

2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา (Broad Field Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้าง ๆ

โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชามาผสมผสานเป็นหมวด

เดียวกัน เช่น

หมวดสังคมศึกษา = วิชาภูมิศาสตร์ +

ประวัติศาสตร์ + หน้าที่พลเมือง และพระพุทธศาสนา

เข้าด้วยกัน

การสอนจะเน้นการผสมผสานเป็นการสอนแบบ

หน่วย หรือการสอนแบบบูรณาการ

รูปแบบของหลักสูตร

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางสังคม และการดำรงชีวิต (Social Process and Life Function Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยยึดสังคมเป็นหลัก

เป็นความคิดตามนักการศึกษา John Dewey ยึดหลัก

พัฒนาการนิยม (Progressivism)

โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดระบบการเรียนรู้ โดย
ยึดงานหรือกิจกรรมเป็นหลัก

ครูเป็นเพียงผู้เสนอแนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเห็น
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

รูปแบบของหลักสูตร

4. หลักสูตรแบบแกนกลาง (The Core Curriculum)

หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อนำไปพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

โดยกำหนดให้มีวิชาแกนซึ่งทุกคนจำเป็นต้องเรียน ดังนี้

1. มีสัดส่วนของวิชาตามความต้องการของผู้เรียน
2. มีวิชาที่ทุกคนต้องเรียน เช่น ด้านภาษา , สังคมศึกษา
3. เนื้อหาวิชาแกนเป็นลักษณะการแก้ไขปัญหา
4. มีการจัดเวลาเรียนสำหรับแกนกลาง
5. กระตุ้นให้ครูวางแผนการเรียนร่วมกัน
6. มีการแนะแนวให้ผู้เรียน

รูปแบบของหลักสูตร

5. หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์

(The Activity and Experience Curriculum)

เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ไข
ข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา

หลักสูตรนี้ ยึดหลักว่า ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม ที่
คำนึงถึงประสบการณ์ที่มีประโยชน์ ยึดหลักพัฒนาการ
นิยม (Progressivism)

ผู้เรียนจะต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา ลงมือกระทำ
(Learning by doing)

รูปแบบของหลักสูตร

6. หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์ในการเรียนจาก
หลาย ๆ สาขาวิชา มาจัดเข้าเป็นกลุ่ม หรือหมวดหมู่
ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง
มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต และต่อพัฒนาการของผู้เรียน
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้ เน้นที่ตัวผู้เรียน และ
ปัญหาทางสังคมเป็นหลัก

รูปแบบของหลักสูตร

7. หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์กันในหมวดวิชา
คือ แทนที่ครูผู้สอนแต่ละวิชาจะต่างคนต่างสอน ก็
นำวิชามาคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกันว่าจะจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบใด ที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้
มากที่สุด

เช่น สอนวิชาวรรณกรรม ก็ให้นักเรียนวาด
ภาพประกอบเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

รูปแบบของหลักสูตร

8. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (Individualized Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ ของ
ผู้เรียนแต่ละบุคคล

โดยยึดหลักปรัชญาสภาวะนิยม (Existentialism)

รูปแบบของหลักสูตร

9. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (**Personalized Curriculum**)

เป็นหลักสูตรที่ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันตาม
ความเหมาะสม และความสนใจของผู้เรียน
เรียกว่า ทัศนคติการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและดึง
ศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุด
โดยยึดหลักปรัชญาสภาวะนิยม (**Existentialism**)

หมวด ๓ ระบบการศึกษา

มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

๑. การศึกษาในระบบ

๒. การศึกษานอกระบบ

๓. การศึกษาตามอัธยาศัย

5W-1H

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

เซตเลอร์ และอเล็กซานเดอร์

(Saylor and Alexander, 1974 : 44-45 ;

อ้างใน วิชัย คีตสระ, 2535 : 36-37)

พิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

1. มีเนื้อหาสาระสำคัญครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจาก นักเรียน สังคม กระบวนการเรียน และความรู้ที่ได้รับระหว่างการศึกษ
2. มีจุดมุ่งหมายชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจง่าย มีช่องว่างที่จะขยาย ตัดต่อ เพิ่มเติมได้
3. มีกระบวนการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสก้าวหน้า และมีอิสระที่จะพัฒนาตามสามารถ ความสนใจ และตามแนวทางของตนเอง

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

4. เป็นหลักสูตรที่นักเรียน และครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่าง ๆ ในหลักสูตร และนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำแผนการเรียนนั้น ๆ

5. เป็นหลักสูตรที่มีแผนงานสอดคล้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนและการวัดผล

6. เป็นหลักสูตรที่มีการอธิบายและชี้แจงแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจนเข้าใจชัดเจน

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

7. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น และให้ผลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หลักสูตร

8. เป็นหลักสูตรที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน ชุมชนอย่างกว้างขวางทั่วถึง

5W-1H

Home Work

วิเคราะห์หลักสูตรทั้ง 9 หลักสูตร
ว่า...

“แต่ละหลักสูตรควรนำไปใช้
ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน
และบริบทของการจัดการศึกษาประเภทใด”

SSRU.ac.th

Live like you will die tomorrow,
learn like you will live forever.

ใช้ชีวิตเหมือนมันจะสิ้นสุดลงวันพรุ่งนี้,
เรียนรู้ให้เหมือนชีวิตจะไม่มีวันจบลง.

